

Nr 95

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

1:o) **Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.** I propositionen nr 82 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 13 mars 1964, föreslagit riksdagen att till Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m. för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 1 500 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Akerlund* och fröken *Ljungberg* (I: 505) samt den andra inom andra kammaren av herr *Wennerfors* (II: 611), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att licentiant- och doktorandstipendierna skall utbetalas under 12 månader;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 764) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 935), i vilka hemställts att riksdagen måtte vid sin behandling av propositionen nr 82 1. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag om inrättande av fler docenturer, vilkas innehavare har undervisningsskyldighet i form av forskarhandledning, snarast föreläggas riksdagen och 2. besluta att licentiant- och doktorandstipendier efter ansökan skall kunna utgå under samtliga årets tolv månader;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Kellgren* väckt motion (II: 934), vari hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte vid sin behandling av propositionen nr 82 besluta att doktorand- och licentiantstipendierna efter särskild framställning av stipendiaten skall utgå med samma månatliga belopp jämväl de sommarmånader vederbörande avser att bedriva studier.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 611, II: 935 och II: 934.

I propositionen nr 82 föreslås, med anledning av ett förslag av 1963 års forskarutredning, att ett särskilt anslag skall ställas till universitetskanslersämbetets förfogande för provisoriska åtgärder för förstärkning av forskarutbildning och forskarhandledning under budgetåren 1964/65 och 1965/66.

Ifrågavarande anslag bör enligt propositionen kunna disponeras av universitetskanslersämbetet för förstärkningsanordningar på högstadiet vid samtliga de läroanstalter, som fr. o. m. den 1 juli 1964 i enlighet med förslag i propositionen 1964: 50 angående universitetens och högskolornas administration och förvaltning m. m. avses komma att stå under överinseende av nämnda myndighet.

I propositionen anges vidare riktpunkter för förstärkningsanordningarna. Bl. a. bör i enlighet härmed under vissa förhållanden antalet timmar kvalificerad vetenskaplig undervisning ökas och ytterligare möjligheter skapas att för sådan undervisning anställa extra universitetslektor, och, undantagsvis, extra laborator. I särskilda fall bör även docentkompetent person kunna anställas mot arvode för att omhändera forskarhandledning.

För budgetåret 1964/65 föreslås i propositionen ett särskilt anslag av 1 500 000 kr. för de provisoriska åtgärderna för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.

Av propositionen, till vilken i allt väsentligt torde få hänvisas, inhämtas i övrigt bl. a. följande.

I direktiven för 1963 års forskarutredning anföres bl. a. följande.

Finner de sakkunniga det möjligt att åtgärder kan vidtagas inom ramen för nuvarande organisation med syfte att erhålla en rationalisering och effektivisering av forskarutbildningen bör de vara oförhindrade att framlägga förslag till provisoriska lösningar. Sådana förslag bör givetvis ej föregripa ställningstagandena i huvudfrågorna.

Utredningen har den 16 november 1963 avgivit förslag till provisoriska förstärkningsanordningar huvudsakligen avseende högstadieundervisningen och forskarhandledningen vid de filosofiska fakulteterna.

Utredningen framhåller att provisoriska förstärkningsanordningar måste, för att bli effektiva, omfatta två led, dels angivande av vissa ändrade normer för högstadieundervisningens omfattning, dels ökade möjligheter att ta docentkompetenta lärare i anspråk för dylik undervisning samt för handledning. Det sista ledet är enligt utredningens uppfattning inte minst viktigt, enär det endast i mycket begränsad utsträckning går att täcka behovet av kvalificerad vetenskaplig undervisning och kontinuerlig handledning genom timarvoderade lärarkrafter.

En fråga av stor vikt för effektiviseringen av studierna på licentiand- och doktorandnivå är vidare, framhåller utredningen, stipendieringen.

Utredningens förslag till provisoriska förstärkningsanordningar för högstadieutbildningen sammanfattas i följande fyra punkter.

1. Ökad tilldelning av professorstimmar, 2. sammanförande av högstaadiets professorstimmar till hela tjänster, 3. tilläggsförordnanden för docenter och 4. förlängning av tiden för innehav av licentiand- och doktorandstipendier. Beträffande sistnämnda punkt erinrar utredningen om att enligt nu gällande bestämmelser utgår licentiand- och doktorandstipendier endast under nio månader av året. Licentiandstipendium utgår med 6 500 kr. per år och doktorand-

stipendium med 9 500 kr. per år. Utredningen framhåller, att studier för högre examina inte behöver vara knutna till det akademiska året; i många ämnen kan avhandlingsarbete med fördel bedrivas under sommarmånaderna, då belastningen på institutionens utrustning är ringa. Även insamling av material utanför universitetet, i arkiv o. d., kan ofta lättast utföras under denna tid av året, framhålles det vidare.

Utredningen erinrar också om att tillgången på feriearbete numera är begränsad och att detta alternativ därför minskat i attraktion. Det torde, framhålles i skrivelsen, vara föga tillfredsställande, att stipendiater redan tidigt under vårterminen tvingas att ägna tid åt att delta i konkurrensen om lämpligt feriearbete.

Som en väg att nå snabbare examination föreslår utredningen, att de stipendiater, som önskar bedriva studier också under sommarmånaderna, beredes ekonomiska möjligheter därtill. Stipendieåret bör enligt utredningens mening fortfarande normalt vara nio månader, för att inte de stipendiater, som så önskar skall hindras från förvärvsarbete, men stipendiat bör efter ansökan kunna få sitt stipendium förlängt till att utgå under samtliga årets tolv månader.

Förlängt stipendium bör enligt utredningen utgå med samma belopp per månad som under det egentliga stipendieåret, eller med 1/9 av 6 500 kr. respektive 9 500 kr. För erhållande av förlängt stipendium skall enligt förslaget stipendiat ingiva motiverad ansökan till den utdelande myndigheten som avgör huruvida ansökan skall bifallas eller ej.

Utredningen har ej kostnadsberäknat förslaget i denna punkt.

Förslaget att licentiand- och doktorandstipendium må kunna utgå med oförändrat belopp jämväl under de tre sommarmånaderna har blivit föremål för allmänt tillstyrkande av remissinstanserna, ehuru i flera yttranden förordas mera långtgående åtgärder på ifrågavarande område än vad utredningen föreslagit.

Departementschefen framhåller inledningsvis bl. a. följande.

»En effektiv vetenskaplig utbildning är av grundläggande betydelse inom många områden av samhällslivet. Sålunda kan nämnas de högre utbildningsanstalternas behov av lärarkrafter, den inom viktiga områden av det allmännas verksamhet rådande bristen på personer med ändamålsenlig vetenskaplig utbildning samt den ökande omfattning i vilken personal med dylik utbildning tages i anspråk inom näringslivet. Antalet högstadiestuderande har under senare år kraftigt ökat och överstiger nu i ungefär en tredjedel av ämnena vid de filosofiska fakulteterna 50 eller det antal som utgjorde en riktpunkt för lärartilldelning vid fastställandet av nu gällande planer. Det kan samtidigt konstateras, att de senaste årens ökning av antalet licentiander är relativt sett väsentligt större än ökningen av antalet avlagda licentiatexamina. Vad nu sagts torde gälla även vid andra utbildningslinjer än de filosofiska fakulteterna.»

Med hänsyn till vad sålunda redovisats finner departementschefen — i likhet

med utredningen och de remissinstanser som yttrat sig över förslaget — att vissa åtgärder omedelbart bör företagas för att effektivisera utbildningen på högsta-
diät såväl vid de filosofiska fakulteterna som vid övriga utbildningslinjer vid
universitet och högskolor. De åtgärder som nu kan vidtagas bör enligt departe-
mentschefen bli av relativt begränsad omfattning och av provisorisk karaktär.

Av utredningen föreslagen förstärkning av undervisningsresurserna genom
extra lärartilldelning med upp till 50 professorstimmar per termin för varje
grupp med 15—30 högstadiestuderande är enligt departementschefens uppfatt-
ning med hänsyn till det starkt ökande antalet studerande det mest angelägna
av de framlagda förslagen.

Som framhållits av utredningen och i yttrandena, erinrar departementschefen,
råder för närvarande svårigheter att finna kompetenta lärare till den professors-
undervisning som meddelas mot timarvode, s. k. lösa professorstimmar. Departe-
mentschefen finner det därför, liksom utredningen och flertalet remissinstanser,
rimligt att dessa timmar skall kunna sammanföras till hela tjänster som extra
universitetslektor och undantagsvis extra laborator. Till ifrågakvarande laboratu-
rer bör emellertid enligt departementschefens uppfattning icke knytas särskild
assistenthjälp.

Utredningens förslag om förlängning av tiden för innehav av licentiand- och
doktorandstipendium säger departementschefen sig i förevarande sammanhang
inte vara beredd att ansluta sig till. Departementschefen anför härom:

»Jag är nämligen inte övertygad om att de av utredningen föreslagna åtgär-
derna snabbt skulle medföra en ökad examination. Jag vill i detta sammanhang
erinra om, att särskilt i de experimentella ämnena ett mycket stort antal aktiva
licentiander och doktorander ej åtnjuter stipendier utan i stället har anställning
som lärare, assistenter eller amanuenser vid universiteten och högskolorna. Det
förefaller föga sannolikt att ett genomförande av ifrågakvarande förslag skulle
leda till att dessa licentiander och doktorander — vilka nu utför ett nödvändigt
och värdefullt arbete inom den akademiska undervisningen på lågstadiet —
skulle i någon mera betydande omfattning lämna sina befattningar för att som
stipendiater snabbare nå fram till examen. Inte heller är jag övertygad om att
de som nu innehar licentiand- eller doktorandstipendier skulle som en följd av
ett genomförande av utredningens förslag väsentligt öka sin studieinsats per
läsår.»

De av utredningen framlagda förslagen har givit departementschefen anled-
ning att beröra vissa med den s. k. universitetsautomatiken sammanhängande
spörsmål. Departementschefen anför följande.

»Jag har i flera sammanhang, bl. a. i 1963 års statsverksproposition (bilagan 10,
s. 326) och i propositionen 1963: 172 angående riktlinjer för fortsatt utbyggnad
av universitets- och högskoleväsendet m. m. (s. 230), framhållit, att universitets-
automatiken bör överses sedan ett fullständigt registreringsförfarande genom-
förs. Föreliggande förslag till provisoriska förstärkningsanordningar för forskar-
utbildning och forskarhandledning m. m. medför emellertid i vissa avseenden ett

behov av en omedelbar översyn. Denna översyn må ske mot bl. a. bakgrunden av att lågstadiet för närvarande är bättre tillgodosett med undervisningsresurser än högstadiet.

Vid beredningen av utredningens förslag har jag därför låtit undersöka hurvida förutsättningar föreligger att omfördela medel mellan låg- och högstadierna och därigenom erhålla en bättre fördelning av tillgängliga resurser. Resultatet av den företagna undersökningen har övertygat mig om att en sådan omfördelning icke utan allvarliga olägenheter kan företagas utan en samtidig översyn av de i många avseenden komplicerade tillämpningsföreskrifterna i fråga om automatiken. Jag har därför för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t, att uppdraga åt universitetskanslersämbetet att, i samråd med 1963 års forskarutredning, utreda frågan om en omfördelning av medel mellan låg- och högstadiet och därmed sammanhängande spörsmål. Härvid torde även böra övervägas frågan om införande av en ny tjänstetyp avsedd för att på heltid svara för undervisning på lågstadiet i huvudsak i ämnen med en omfattande övningsundervisning.»

Med hänsyn till vad som anförts anser departementschefen det icke lämpligt att på sätt utredningen föreslagit nu genomföra förstärkningsanordningar för undervisning och forskning med delvis tillämpning av automatikens regler. I stället bör enligt departementschefens förslag de medel som nu anvisas enligt nyssnämnda regler eller i övrigt från riksstatsanslag för högre undervisningsändamål kompletteras med särskilda medel för provisoriska åtgärder för förstärkning av forskarutbildning och forskarhandledning under budgetåren 1964/65 och 1965/66. Departementschefens förslag innebär att i riksstaten upptages ett obetecknat anslag, benämnt Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m., vilket för budgetåret 1964/65 bör uppföras med 1 500 000 kr.

Ifrågavarande anslag förutsättes av universitetskanslersämbetet få disponeras för förstärkningsanordningar avseende högstadieundervisning och forskarhandledning vid samtliga läroanstalter under ämbetet. Departementschefen erinrar i detta sammanhang om att han i propositionen 1964: 50 angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m. förordat att universitetskanslersämbetet efter omorganisation skall fr. o. m. den 1 juli 1964 vara överstyrelse bl. a. även för de tekniska högskolorna.

Vid sin prövning av behovet av förstärkningsanordningar i olika ämnen bör, framhåller departementschefen, universitetskanslersämbetet bl. a. beakta följande.

Vid förstärkning av undervisningsresurserna på högstadiet bör hänsyn särskilt tagas till den rådande bristen på lektorer i vissa för skolväsendet centrala ämnen. Tilldelning av professorstimmar inom filosofisk fakultet bör ske enligt den av utredningen föreslagna normen. Härvid bör i enlighet med utredningens förslag samtidigt övervägas i vad mån professorsundervisning på lågstadiet kan ersättas med lektorsundervisning.

Vidare bör universitetskanslersämbetet bemyndigas att i utbyte mot 198 timmars professorsundervisning medge att extra tjänst som universitetslektor inrättas. Av innehavare av dylik befattning bör krävas docentkompetens.

I syfte att förstärka handledningsresurserna bör viss del av ifrågavarande universitetslektors tjänstgöringsskyldighet kunna fullgöras i form av handledning. Universitetskanslersämbetet bör även undantagsvis kunna inrätta tjänst som extra laborator för att tillgodose ämnen där särskilt stort behov av kvalificerad forskarhandledning föreligger. Inrättande av dylik tjänst bör, med hänsyn till arbetsuppgifternas art, ej leda till någon förstärkning av tillgängliga medel för forskning och annat institutionsarbete. Med hänsyn till här berörda tjänsters provisoriska karaktär bör förordnanden meddelas tills vidare för högst ett år i sänder.

Som en ytterligare förstärkningsanordning bör i undantagsfall, främst i ämnen med mycket stort studerandeantal på högstadiet, mot arvode kunna anställas docentkompetent person med huvudsaklig uppgift att ge forskarhandledning.

Utskottet. De nu av departementschefen förordade åtgärderna för en förstärkning av resurserna för forskarutbildning och forskarhandledning synes enligt utskottets mening välmotiverade och bör genomföras under de två närmaste budgetåren. Utskottet vill dock starkt understryka åtgärdernas karaktär av provisorier. Först sedan 1963 års forskarutredning slutfört sitt utredningsuppdrag avseende forskarutbildningen och forskarkarriären jämte därmed sammanhängande spörsmål synes det möjligt att få det samlade grepp som erfordras över det komplex, av vilket forskarutbildning och forskarhandledning blott är delar.

I motionerna I: 764 och II: 935 samt II: 934 har närmare berörts det förslag som forskarutredningen framlagt men som icke biträtts av departementschefen, nämligen att den som innehar licentiand- eller doktorandstipendium — nu begränsat till nio månader av året — skall kunna för att snabbare nå sin examen efter ansökan få tiden för innehav av stipendiet förlängt till samtliga årets månader. Förslag om generell utsträckning av tiden har framförts i motionerna I: 505 och II: 611.

Utskottet som delar departementschefens uppfattning att utredningens förslag icke nu bör genomföras — kostnaderna skulle enligt utskottets mening bli allt för höga med hänsyn till provisoriekaraktären och den relativt ringa effekt som på kort sikt torde kunna väntas av åtgärden — avstyrker bifall till förslagen i motionerna om genomförande av utredningens förslag redan fr. o. m. nästa budgetår. De åtgärder som förordas i de tre förutnämnda motionerna för att täcka de väntade kostnaderna om motionärernas förslag skulle vinna riksdagens bifall synes icke kunna genomföras tekniskt-anslagsmässigt.

Av vad utskottet anfört om förordade åtgärders provisoriekaraktär följer, att åtgärderna givetvis icke utan riksdagens ytterligare hörande får tas till intäkt för någon mera permanent förändring av nuvarande undervisningssystem vid universitet och högskolor, exempelvis relationen professorsundervisning och lektorsundervisning på det s. k. lågstadiet.

I de tidigare nämnda motionerna I: 764 och II: 935 har även föreslagits en särskild riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t om inrättande av flera docenttjänster,

med undervisningsskyldighet i form av forskarhandledning. Enligt utskottets mening bör det ankomma på vederbörande universitets- och högskolemyndigheter, inklusive universitetskanslersämbetet, att taga de initiativ som må erfordras för en förstärkning av docentorganisationen. Utskottet vill även erinra om att det ligger inom ramen för forskarutredningens uppdrag att undersöka förutsättningarna för en förstärkning på längre sikt av resurserna för forskarhandledning. Hed hänsyn härtill avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 764 och II: 935 i nu berört avseende.

Utskottet, som för övrigt tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, vill till sist endast erinra om att nu förordade förstärkningsåtgärder i enlighet med departementschefens förslag bör ha avseende på samtliga de läroanstalter som fr. o. m. den 1 juli 1964 må komma att sortera under universitetskanslersämbetet.

Under återopandande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 505 och II: 611, I: 764 och II: 935 samt II: 934, i vad de avser förlängning av tiden för innehav av licentiand- och doktorandstipendier, icke må bifallas av riksdagen;

II. att riksdagen må till *Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 1 500 000 kr.;

III. att motionerna I: 764 och II: 935, i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2:o) **Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkt 262, s. 527—529 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1964) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 6 716 000 kr.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förcheft

dels de under föregående punkt omnämnda *motionerna I: 505 och II: 611*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att licentiand- och doktorandstipendierna höjs till 7 200 kr. respektive 12 000 kr. per år, att det högsta antalet tillåtna timmars lärartjänst per vecka begränsas till 4—6 timmar och att detta system träder i kraft från den 1 juli 1964 samt att till Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier anvisas ett reservationsanslag på 9 000 000 kr. för budgetåret 1964/65;

dels ock den under föregående punkt omnämnda *motionen II: 934*, i vilken hemställts, såvitt nu är i fråga, att förevarande anslag uppräknas med 1 500 000 kr.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena hänvisar utskottet till motionerna II: 611 och II: 934.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen framhåller att den pågående successiva ökningen av antalet licentiander och doktorander torde medföra, att allt större anspråk kommer att ställas på förevarande anslag. Med hänsyn till att den kassamässiga behållningen på anslaget ökat under föregående budgetår, anser departementschefen sig emellertid inte kunna tillstyrka någon höjning av anslaget.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får erinra om att utskottet under föregående anslagspunkt avstyrkt bifall till motionsvis väckta förslag om provisoriska anordningar för förlängning av tiden för innehav av licentiand- och doktorandstipendier. Under hänvisning härtill avstyrker utskottet förslaget i motionerna I: 505 och II: 611 samt II: 934 om en ökning av medelsanvisningen under förevarande anslag.

Med hänsyn till det arbete som pågår inom forskarutredningen och som kan komma att innefatta ett bedömande i större sammanhang av de spörsmål, som ytterligare berörts i motionerna I: 505 och II: 611, finner utskottet sig böra avstyrka bifall till nämnda motioner om en ökning av stipendiebeloppen och en begränsning av högsta antalet tillåtna timmars lärartjänst per vecka.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 505 och II: 611, i vad de avser en höjning av licentiand- och doktorandstipendierna och begränsning av högsta antalet tillåtna timmars lärartjänst per vecka, icke må bifallas av riksdagen;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag på motionerna I: 505 och II: 611 samt II: 934, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 716 000 kr.

Stockholm den 5 maj 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXANG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, Bengtson, Söderberg, Mårtensson, Bengt Gustavsson, Källqvist, Widén, Wååg och Per Petersson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Karlsson i Olofström, Blidfors, Almgren, fröken Elmén, herrar Nilsson i Göingegården, Svensson i Ljungskile, fröken Olsson, herrar Arvidson, Larsson i Hedenäset, Gustafsson i Kårby och Berg.

Reservationer

1) vid punkten 1 (Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.) av fröken Andersson, herrar Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Bengtson, Källqvist, Widén, Per Petersson, Staxäng, Ståhl, fröken Elmén, herrar Nilsson i Göingegården, Svensson i Ljungskile, Larsson i Hedenäset och Gustafsson i Kårby, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 6, som börjar med »Utskottet som» och slutar med »tekniskt-anslagsmässigt», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser det för sin del uppenbart att de av utredningen förordade åtgärderna här skulle i hög grad bidra till en ökning av stipendiaternas studieinsats och påskynda avläggandet av de aktuella examina. Bristen på kvalificerade lärare både i våra gymnasier och vid de högre utbildningsanstalterna är så allvarlig, att enbart på den grund en åtgärd inte bör försittas, som kan bidra till en förbättring härvidlag. Sett även från den enskilde stipendiatens utgångspunkt synes åtgärder för en förlängning av tiden för stipendieinnehavet ytterst välmotiverade. Det kan inte vara rimligt att licentiander och doktorander skall behöva söka sig ut till för dem många gånger mindre adekvata feriearbeten och härigenom gå miste om de resurser vid respektive lärosäten i form av bibliotek och institutioner med tillhörande utrustning — särskilt viktigt i de experimentella ämnena — som de under somrarna långt effektivare skulle kunna utnyttja, då studier för primärexamina inte pågår. Utskottet finner alltså mycket starka skäl tala för att åtgärder för en förlängning av tiden för stipendieinnehavet vidtages redan fr. o. m. nästa budgetår. Utskottet förordar, att dessa åtgärder, i avvakten på vad forskarutredningen må komma att föreslå i sitt slutliga betänkande, får provisorisk karaktär. Utskottet biträder vad utredningen och motionärerna föreslagit, nämligen att förlängt stipendium skall utgå med samma belopp per månad som under det egentliga stipendieåret, eller med $\frac{1}{9}$ av 6 500 kr. respektive 9 500 kr. Villkoret för erhållande av förlängt stipendium — stipendieåret bör fortfarande normalt vara nio månader — bör vara, att stipendiaten ingiver

motiverad ansökan till den utdelande myndigheten, som har att avgöra huruvida ansökan skall bifallas eller ej.

Då det gäller frågan om bestridandet av kostnaderna för förlängning av tiden för stipendieinnehavet, då denna möjlighet utnyttjas, synes svårigheter föreligga att mera exakt uppskatta de kostnadsmässiga konsekvenserna. Vissa uppgifter för bedömningen härvidlag har emellertid lämnats i föreliggande motioner. Av tekniska skäl synes merkostnaderna böra belasta reservationsanslaget Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier. Utskottet kommer att under punkten 2 i det följande förorda, att detta anslag uppräknas med 1 400 000 kr. för ändamålet.

I anslutning till vad som nu anförts vill utskottet som sin uppfattning deklarerera, att den av departementschefen gjorda hänvisningen till förhållandet att särskilt i de experimentella ämnena ett stort antal licentiander och doktorander innehar assistent- och amanuéstjänster icke synes ha relevans i förevarande sammanhang. Utskottet får härvidlag för egen del hänvisa till vad som härom anförts i motionerna till förevarande punkt, särskilt motionen II: 934.»

dels ock att utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 505 och II: 611, I: 764 och II: 935 samt II: 934, besluta att licentiand- och doktorandstipendier, efter därom gjord särskild ansökan hos vederbörande stipendiemyndighet, skall kunna utgå under samtliga årets tolv månader;»

2) vid *punkten 2* (Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier) av fröken *Andersson*, herrar *Ivar Johansson*, *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Källqvist*, *Widén*, *Per Petersson*, *Staxäng*, *Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nilsson* i Göingegården, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset och *Gustafsson* i Kårby, vilka under förutsättning av bifall till reservationen 1) ansett

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »förevarande anslag», bort ha följande lydelse:

»Under hänvisning till vad utskottet i det föregående under punkten 1 föreslagit hemställer utskottet, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 1 400 000 kr.»

dels ock att utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 505 och II: 611 samt II: 934, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 116 000 kr.»